

Lessons in love

TEKSTEN: JORIS DELPORTE / Sommige leerlingen blozen bij het vakoverschrijdende thema "relationele en seksuele vorming" (RSV), terwijl anderen bleek wegtrekken. Voor godsdienstleerkrachten staan eveneens evidentere topics op het leerplan, zeker gezien de complexe (laatmoderne) context vol pluspapa's, meemoeders en transgenders. Over de ideale inhoud en vorm van *lessons in love* – zowel op school als binnen het gezin – polst Tertio drie deskundigen.

© R.R.

“Engagement waarmaken, dat is pas ware liefde”

“Wanneer relatiedeskundigen op ‘de naakte feiten’ ingaan, heeft hun ethiek meestal weinig om het lijf. Ook een zekere obsessie met verliefdheid en ‘opgaan in de ander’ acht ik uitermate eenzijdig”, stelt Hans Van Crombrugge (Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen – Odisee). “Naast *eros* blijft *agapè* een noodzakelijk supplement: de liefde als belofte... en als werkwoord.”

Taboes rond seks zijn niet verdwenen; het taboe zelf heeft tegenwoordig iets onbespreekbaars. Zo schijnen schroom en terughoudendheid uit den boze in het huidige (media)discours over lieflijke liefde. Een overheersende houding van “alles mag en niets ligt te gevoelig” die Hans Van Crombrugge met name bij seksuologen vaststelt. “Zonder alle leden van die beroepsgroep over dezelfde kam te scheren, stellen zij nogal eenzijdig genot en zelfontplooiing centraal. Frustraties of tegenvallende ‘prestaties’ volstaan in die optiek om uit een relatie te stappen”, geeft de pedagoog aan. “Over pakweg prostitutie kunnen zij zich evenmin kritisch uitlaten. Indien vrouwen ‘vrijwillig’ voor het oudste beroep ter wereld kiezen, kan een buitenstaander daar niets op tegen hebben, luidt hun redenering. Subtiele mechanismen van onderdrukking en uitbuiting verliezen zij uit het oog.”

“Eenwording’ koppel vormt lichtpunt, geen orgelpunt.”

Bloot verkoopt

“Indien dat seksuologische vertoog nog het – goedbedoelde – doel dient ons verder te bevrijden van sublimaties en taboeonderwerpen, is de overheersende ‘talk about sex’ bij reclamemakers en mediafiguren minder nobel”, vervolgt Van Crombrugge. “Bij hen doet zich een pure ‘liberalisering van het seksuele’ voor. Bloot verkoopt en daarbij gaat het hen allerm minst om de naakte mens in zijn intiemste momenten. Nee, gerichte, onduidelzinnige verleiding is hun wapen”, klinkt het kritisch. “Een typisch verschijnsel voor deze tijd meteen: de teloorgang van dubbelzinnigheid en subtiliteit. Wie cabaretiers van vroeger en nu vergelijkt, merkt dat meteen. Wim Sonneveld (1917-1974, *nvdr*) vind ik bezwaarlijk een ‘seut’, toch heeft hij consequent gebruikgemaakt van dubbele bodems voor zijn meer aangebrande grappen. Dan vervalt de huidige generatie humoristen sneller in platte ‘onderbroekenlol’. Naar mijn gevoel wijst die verschuiving op een banalisering van het thema. Een sfeer waardoor het moeite kost om jongeren een genuanceerd beeld te schetsen rond RSV.”

“Opgaan in elkaar”

“Gelukkig stijgen her en der nog tegengeluiden op. Parallel aan de moderne seksuologische wetenschap en postmoderne drang om commerci-

eel te scoren, houden progressieve denkers – in de lijn van Koen Raes (1954-2011, *nvdr*) – nog een oprechte lofzang op *eros*. Een spirituele visie op erotiek die ik eveneens terugvind bij Piet Nijs. Met die grondlegger van de seksuologie in Vlaanderen ben ik opgegroeid. Mijn ouders hebben zijn boeken – waaronder *De eenzame samenspelers* – nog ingezet voor gezinspastoraal”, getuigt de hoofdlector. “Om toch een punt van kritiek te formuleren op die romantiserende liefdesopvattingen: ze zijn overdreven gefocust op ‘opgaan in elkaar’. Wat voorbijgaat aan de essentie; net de wisselwerking van verbondenheid en onoverbrugbaarheid bepaalt het liefdesmysterie. Tussen levenspartners blijven steevast verschillen bestaan die zij – wat misschien negatief overkomt – ge-

Pedagoog Hans Van Crombrugge. © R.R.

woon dienen uit te houden. Seksuoloog Alfons Vansteenwegen beklemtoont terecht dat liefde een werkwoord is. Prille verliefdheid werkt prikkelend en voelt als de lente, maar een duurzame relatie blijft interessanter. Dergelijke ware liefde impliceert je engagement ‘waarmaken’, dankzij trouw en blijvende inzet. *Agapè* – wat ik ‘liefde als

een belofte’ noem – vormt derhalve het noodzakelijke supplement voor *eros*. Opnieuw bij relatiedeskundigen is voor die duurzaamheid nauwelijks ruimte. Zij komen niet verder dan het advies ‘de relatie spannend te houden’, wat bovendien is gereduceerd tot een actief seksleven. Een beperkte zienswijze. Voor mij vormt de eenwording van geliefden een lichtpunt – naast vele andere –, geen orgelpunt. Maak van fysieke betrekkingen niet de enige toetssteen van je relatie.”

Poor lonesome cowboy

Welke taal doet meer recht aan de complexiteit van een volwassen verhouding? De liefdevolle metaforen van pater Luc Versteylen misschien? “Nee, inspirerende beschrijvingen van wat een mensenhart beroert, laten we beter aan echte verhalenvertellers over. Zoals elke opvoedkundige taak is seksuele en relationele vorming een kwestie van de volgende generatie meenemen in betekenisvolle verhalen (zie *kader, nvdr*). Literatuur in al haar vormen – van stationsromannetjes tot de klassiekers – toont hoe het samenleven beide partners geregeld zwaar valt. Zelf heb ik als kleine jongen alvast iets essentieels over relaties opgestoken dankzij een fictieve cowboy. Dat filmpersonage beseft aan het sterfbed van zijn vrouw hoe hij altijd van haar heeft gehouden. Welke sterke liefdesband hen tijdens het leven heeft verenigd, daagt hem slechts zodra zij is overleden. Dat soort tegenstrijdigheden hoor je zelden van moraalfilosofen, wijsgeren of seksuologen. Daarom hebben zij – en wij – nood aan de inbreng van romanschrijvers. Literair werk verwoordt het best de typische contradicties van menselijke liefde, zonder die te ver sluieren.”

Verhalen over seksualiteit geven “zin”

“Opvoeding is meer dan kennis overdragen en de volgende generatie waarden voorhouden. Onze uitdaging bestaat erin jongeren mee te nemen in verhalen die betekenis geven aan wat zich voordoet in de wereld. Hierbij toont de opvoeder zich verteller en acteur, aangezien hij of zij het leven voorleeft”, be- toogt Hans Van Crombrugge. “Voor mij verbeeldt de film *La vita è bella* dat principe perfect. Als speelvogel neemt die vaderfiguur

– een rol van Roberto Benigni – zijn zontje mee in een bijzonder speelse leefwereld. Vernuftige spelregels helpen het concentratiekamp zo voor te stellen dat het kind ondanks alles die onmenselijke situatie overleeft.”

“Gestreepte pyjama”

“Een tegenvoorbeeld binnen een gelijkaardige setting vind ik *The Boy in the Striped Pyjamas*. In die prent is het jonge hoofdpersonage de

zoon van een nazi die meewerkt aan de Holocaust – zonder zijn gezinsleden daarover te vertellen. Door zoveel geheimhouding is geen sprake van een groter verhaal waarin de jongen wordt opgenomen. Integendeel. Het kind ontdekt de ware toedracht helemaal zelf, waardoor alles eens zo hard en verwarrend overkomt. Voor seksuele opvoeding geldt hetzelfde. Zonder duiding die ‘zin’ geeft, schijnen schaduwzijden eens zo duister.” (JD)

“De wisselwerking tussen verbondenheid en onoverbrugbaarheid is typisch voor het liefdesmysterie.” © R.R.